

Anul II

1931

No. 3-4

VIATA SĂCELEANĂ

Revistă culturală-informativă

APARE LA SATULUNG-SĂCELE-BRAȘOV

Viața Săceleană

apare sub conducerea următorului comitet:

I. Ghelase, D. Lepedeanu, R. Cârnu, I. Butu.

Red. resp. **Al. Stroe Militaru.** — Administrator: **Ionel Despan**

Redacția și Administrația:

**Șos. Regele Ferdinand No. 801.
Satulung-Săcele Brașov.**

Abonamente:

Pentru un an	— — — — —	Lei 100.—
„ $\frac{1}{2}$ „	— — — — —	„ 60.—
„ instituții, autorități și străinătate	—	„ 200.—

Cuprinsul:

N. Verzea: Invierea Domnului.

Dr. V. Jinga: Săcele în trecutul apropiat, astăzi și în viitor.

N. Moisiu: Seară sentimentală (poezie).

N. Verzea: Risipa (poezie).

D. Lepedeanu: Tendințele de evoluție social-economică a Săcelelor.

I. Ghelase: Emigrațiunea mocanilor în Dobrogea în sec. XIII. și XIV-lea.

Ionel Despan: Să iubim natura.

* * * Spicuri mărunte.

* * * Sărbătorirea unui fiu al Săcelelor.

Sensori vechi. Folklor, Ecouri, Bibliografie,
Poșta redacției etc.

Coloanele revistei „Viața Săceleană” rămân deschise tuturor, cari au de spus o vorba și de făcut o faptă bună în ogorul culturii săcelene.

VIAȚA SĂCELEANĂ

Revistă cultural-informativă

Redacția și Ad-ția: Șos. Regele Ferdinand 801 Satulung-Brașov

Invierea Domnului.

Era seară, în Sâmbătă cea mare. A doua zi începea săptămâna Paștilor la Evrei. Cele trei cruci stăteau încă în picioare pe muntele Golgota, iar cea din mijloc purta și acum tăblița cu literele I. N. R. I. ¹⁾.

Soldații lui Pilat străjuiau mormântul săpat în stâncă, la gura căruia era o piatră mare și grea.

Noaptea neagră începu să se arate. Ucenicii Domnului ședeau ascunși neștiind ce să facă! Să iasă din ascunzișurile lor? Dar dacă îi va prinde și pe ei jidovii! Să se lapede de Mântuitorul Isus și să înceapă și ei să se veselească cu tot poporul în zilele mari care urmau?

Ioan venise de cu seară la Petru. Amândoi ședeau tăcuți, căci sfârșitul nenorocit al Invățătorului îi amuțise. Privirile lor din când în când se întâlneau și lacrimile le umpleau ochii, gândindu-se că nu putuseră să dea nici un ajutor stăpânului lor.

La Maica Domnului se strânseseră femeile care fierseseră mirodeniile și se pregăteau să plece să ungă după obicei, trupul mortului.

Trecuse miezul nopții când ușa camerii, unde se aflau Petru și Ioan, se deschise și o femeie intră pe ușă. Era Maria Magdalena. „Au luat pe Domul“, zise într'un suflet și pieri în bezna nopții. Amândoi se scolară și pornesc fără să știe unde și la ce. Picioarele îi duc în preajma mormântului. Nu se aude nici un sgo-

1. Isus Nazarideanul Regele Iudeilor.

mot. Soldații de gardă nu aveau nici foc și nici măcar luciul armelor nu se zăria. Ioan, mai tânăr, fuge până la mormânt și se izbește de piatra ce fusese pe mormânt și acum era dată alături. Soldații nicăeri. Groaza îl cuprinde și așteaptă pe Sf. Petru. Deodată se aude un cântat de cocoș și Sf. Petru aleargă înăuntru să caute pe Domnul. Dar mirare! Pipăe și nu găsește decât fășii și pânze! Nu știu ce să crează! Totuși le e teamă să mai întârzie prin aceste locuri

Maria Magdalena, care-i urmasa de departe nu se îndură să se depărteze de mormântul binefăcătorului ei, până ce nu va afla unde este trupul. Venise cu miruri să-l ungă, căci cu atâtea doar putea ea să-și plăteasa recunoștința ei, Aceluia ce-i dăruise altă dată viață. Și plângea stând alături de groapă.

Se ridică și se mai duse să se uite încă odată în mormânt.

Poate ca frica îi închisese ochii; poate că întunecul îi opri se vederea până în fundul mormântului. Vru să strige: „Ravi“⁽²⁾ când o lumină străiucitoare luminează mormântul și ea văzu bine doi îngeri îmbrăcați în vesminte albe stând unul la cap și altul la picioare unde zăcuse trupul Mântuitorului Isus. Gura îi amuțește, plânsul încetează. „Femeie ce plângi“ o întreabă îngerii. Dar ea abia îngână: „Mi-au luat pe Domnul și nu știu unde L-au pus“. Zadarnic îi spun îngerii că „A invitat“. Ea pare uluită. Vorbele „A inviat“ îi vâjâie în urechi, dar aceste vorbe nu-i spun unde este Domnul.“

Intr'o aiureală nebună, plânge și caută prin mormânt, dar nu găsește decât fășii, pânze, iar mahrama de pe cap, îndeosebi învăluită într'un loc.

Un glas bărbătesc îi întrerupe plânsul:

— „Ce plângi, femeie, pe cine cauți?“

— „Domnule, dacă L-ai luat, spune-mi unde L-ai pus, că vreau să-l iau și să-l ung cu mirodeniile ce-am adus.“

Dar mântuitorul, căci El era, cu un ton de mustrare dulce și de dragoste divină o strigă pe nume:

— „Mario!“

N'ați simțit niciodată bucuria nebună ce te retează ca și nenorocirea? N'ați simțit clipe, când la auzul unei vestiri mari, bucuria cea mai înaltă îți umple ochii de lacrimi, gâtul nu mai poate să strige veselia ce se înoadă în pieptul tău, iar un fior de moarte îți cutremură trupul? În starea aceasta, Maria cade jos la picioarele lui Isus, abia poate să zică „Ravi“ și se târăște să-i sărute picioarele.

— „Nu mă atinge că încă nu m'am suit la Tatăl meu; du-te și spune. . . .“

Maria Magdalena nu mai vede, nu mai aude; târziu se deșteaptă își freacă ochii, își adună gândurile. Cerul se înroșia spre Răsărit, iar lângă ea vasele cu miruri vărsate.

Și-adause aminte cum L-a văzut, cum a strigat-o pe nume, cum ea s'a repezit să-i sărute picioarele, pe care încă era sângele închegat pe răni.

Și-adause aminte că-i poruncise:

— „Du-te și spune.“

Se ridică și aleargă în Ierusalim strigând:

„A Inviat Domnul.“

Nicolae Verzea.

„Viața Săceleană“ urează abonaților și cititorilor
„Sărbători fericite“

Săcelele în trecutul apropiat, astăzi și în viitor

Coborând dela Predeal spre Brașov prin defileul Timișului, rămâne'n goana trenului, spre dreapta, verdele ne'ntreput al poenilor și pădurilor de brazi, întinse până 'n culmile munților, în stânga, dela un loc, văzul se izbește'n pereții de stâncă și în coastele aproape drepte; în teama de a fi aruncat în gol la curbe cotite'n repezeală, călătorul își îneacă respirația și admiră relieful atât de minunat alcătuit de natură.

Chiar mintea observatorului comun care dela Ploești se îndreaptă spre Transilvania, desprinde cu ușurință aspectul deosebit al celor două culmi ale Carpaților; uniformitatea și simplitatea arhitectonică a caselor transilvănene se opun jocului felurit al stilului și podoabelor caselor de țară muntenești; prispă, barbacanuri, așezarea tradițională a sălii mari și a camerelor pe dreapta și pe stânga, precum și adausurile ce împodobesc trunchiul caselor, toate dispar și se arată casele masive de piatră, lăzi de lut ars și bolovani, acoperite cu țâglă, de aspect posomorât, la cari s'a avut în vedere numai utilul și nu frumosul, vagoane cu încăperi înșirate 'n lung, curți mari cu șuri și grajduri încăpătoare.

Cale mai bine de 20 km. nu sunt sate, ici, colo case înprăștiate dealungul liniei ferate și după două popasuri scurte valea se lărgește și 'nspre miază noapte s'arată fundul luminat al unui șes, Țara Bârsei. Spre răsărit, ajuns în șes, mărginesc caza-nul bârsan patru sate ale Săcelelor, iar trei sunt pitite, dela ele la v'ro șapte km. după muchia dealului, la poalele căruia grăbesc

apele limpezi ale Tărlungului. Se mai poate ajunge la Săcele din Muntenia și prin trecătoarea Bratocea, la răsărit de Predeal; pe aci cu căruța.

Satele mocanilor săceleni se înșruesc la poalele dealurilor împădurite cu brad ca o salbă la gâtul unei fete mari. Pe coasta dealului locuiesc Români, în vale sunt Ungurii, Ciangăii. Așezarea și vechimea gospodăriilor dovedesc că întemeietorii Săcelilor au fost Români și că multe vreme, până 'n preajma veacului nostru tot ei aveau atât preponderența numerică cât și economică. Din spusele părinților și bunicilor noștri reiese că acum 40—60 de ani, ciangăii formau pătura săraca a Săcelilor, trăiau în cocioabe sărăcicioase îndeletnicindu se cu tăiatul pădurilor, agricultură restrânsă și rudimentară și slujeau la Români. Câtă vreme Transilvania era dependentă Austriei, Ungaria oficială era împiedecată de a-și exercita politica ei de opresiune, de hegemonie, de slăbire a elementului românesc și Români săceleni puteau să-și mențină locul de frunțași ai vieții economice a acestor sate.

Iată ce spune G. Maior asupra stării economice a mocanilor săceleni:

„Numărul vitelor mari ce țineau mocanii în Principate, se urca la sute de mii, numărul oilor bârsane și țigăi întreceau 2 milioane de capete. Luând vita mare cornută de pe acea vreme și calul numai cu 50 florini — și oaia cu 5 fl. — tot reprezentau vitele lor un capital de 15 - 20 milioane de florini

Dar să auzim pe mocanii însăși să spună despre avuțiile și daraverile lor: La leat 1840 aveau unul dintre Săcăleni, anume Cosma Purcăria, 800 iepe la herghelie, cea mai bună rasă de 15 punni; apoi avea Radu Țiței herghelie și Paraipan tot asemenea; Nicolae Popa Șorici avea 300; fiul său Sandu Popa Șorici la Bordușani pe Borcea, arendaș și astăzi, mai are încă rasă bună de cai. Toți vorbesc despre Niță Muscalu care ajunsese pela anii 1850 cu numărul cailor din herghelie peste 900 capete și vroia să atingă numărul lor de 1000.

Dimineața și seara se roagă cu neveastă sa cătră Dumnezeu cu cuvintele: „O mie Doamne, o mie — care însă nu le-a fost dat să o aibă din cauza unei boli care le-a prăpădit herghelia câțiva ani mai târziu“. ¹⁾

Deci sute de capete de cai și herghelii întregi, cirezi și tamstăcuri mari de multe sute de capete și câte 2—5, 10—20 mii de oi — acestea erau averile frunțașilor și bogătașilor dintre mocani Săceleni. Oamenii cu dare de mână, Săcelenii clădiră pela

1) Gh. Maior: „Politica agrară la Români“ pag. 312.

'nceputul veacului trecut biserici mari, trainice și frumoase, bogat înzestrate.

Dealurile și munții neîmpăduriți din preajma satelor întrețineau bogate turme de oi și capre și prin învoiri avantajoase mocanii Săceleni cutreerău coamele munților de o parte și de cealaltă parte a Carpaților. Cu împădurirea munților până'n vetrele satelor se fixa pe deoparte terenul ce se scobește și surpa în timpul ploilor mari, pe de altă parte însă economii de vite erau îndepertați, rupți de satele lor, nevoiți a-și căuta aiurea loc de pășune.

După ce Transilvania, cu toată împotrivirea generației eroice dela 48, deveni unic teritoriu politic cu vechia Ungarie, nimic nu se mai împotriva idealului maghiar de întărire prin orice mijloace a elementului unguresc în ținuturile cu populație covârșitor nemaghiară. Mai erau motive de natură strategică cari cereau ca în imediata apropiere a frontierelor să se afle insule puternice ungurești și atenția conducătorilor politici unguri era concentrată spre părțile marginase ale țării, unde cu orice preț, fie prin colonizări, presiuni indirecte de natură economică și culturală, sprijinind depozitățile și acaparările dela Români, să întărească în pripă elementul unguresc, menținându-i vie și conștiința națională.

Izbucni apoi în 1886 între România și Austro-Ungaria războiul vamal. Precum se știe, tânăra industrie și meseriile brașovene și săcelenești și mai ales industria lânii — postăvarii, țesătorii de lână și de postav țărănesc, producătorii de tricotaje — își debușase, până la amintitul an, produsele mai ales în România de atunci, care — fiindcă lăncezise ani îndelungați sub stăpânirea turcească — aproape nu avea nici o tagmă de meseriași și nici o industrie. Pentru a înlătura această lipsă, iar pe de altă parte pentru a lua contramăsuri față de greutățile pe cari le cauzase Austro-Ungaria României la importul de vite și cereale, România la rândul său urcase în mod extraordinar, în anul 1886, taxele la import pentru produsele austro-ungară. Această măsură provocă monarhia austro-ungară să recurgă la alte represalii. Acest război vamal, care a ținut până la 1892, adică 6 ani împliniți, avu ca urmare că circulația mărfurilor între România și Ungaria fu aproape cu desăvârșire paralizată, aproape nimicind industria brașoveană și reducând mult industria de casă săcelenească.

„Despre industria și manufacturile române din Săcele“ ni se vorbește în felul următor în „Gazeta Transilvaniei“ din 26 Ianuarie 1850: „Săcelenii cu vite cornorate și mărunte îndestulează

peste an cetatea Braşovului şi mai tot districtul, încă şi o parte din Treiscaune. Ei aduc în tot anul un mare număr de cai, dintre cari mai înainte şi regimentele Impăretăşti se complectau. Ei în fiecare an numai prin zahanalele din prejurul Braşovului, fără ce dau măcelarilor de tăiat, prefac în seu ca la o sută mii oi şi capre; tot ei apoi, pieile acelea, le lucrează şi le pregăteşte în cordovane de îndestulează mulţimea meşterilor cismari braşoveni, Treiscaune şi Odorhei... Femeile noastre săcelene, fără fabrici şi fără alte unelte Ńehale lucrează din lână în şi borangic, pânură prea bună, Ńoale, straine, pânză, Ńesături de rochii, Ńtergare şi altele pe întrecute cu meşterii Ńehalişti din Braşov, din care pricină nici le suferă.“

În urma războiului vamal, mocanii săceleni nu mai pot aduce zecile de mii de oi, capre şi cai, pentru zahanelele din jurul Braşovului sau pentru regimentele împărăteşti de cavalerie. Industriile de postav şi pielărie din Braşov cari îşi aveau cel mai însemnat loc de desfacere în Principatele române şi mai târziu în Regatul român, nu mai pot exporta, din cauza taxelor vamale enorme şi activitatea lor fânjeşte. Decăderea industriei braşovene cauzată de războiul vamal, încuraja în acel timp pe mai mulţi industriaşi braşoveni să-şi părăsească patria şi să-şi încerce norocul dincolo de vechea graniţă, mai ales în valea apropiată a Prahovei. Aşa se înfiinţară de braşovenii Wilhelm Rhein şi Peter Scheeser — cu sprijinul curŃii regale — fabrica de postav din Azuga, iar de fraŃii Karl şi Samuel Schiel, fabrica de hârtie din Buşteni, apoi încă alte întreprinderi.

Decăderea economică a Săcelilor e în mare parte dependentă de perioada de paralizare a Industriei braşovene prin războiul vamal şi de neputinţa industriei de casă săcelene de a se mai menŃine în condiŃiile create de acelaş război. Prin urmare, neajunsurile create de politica ungurească de slăbire a tot ce e românesc, precum şi politica vamală norocită a Ungariei şi a României, au lovit cu putere viaţa economică intensă a Săcelilor şi au determinat emigrarea definitivă în Regatul român a multor Săceleni, a celor mai întreprinzători, cărora noua situaŃie le îngreădea cercul de activitate. Prin dezvoltarea industrială a câteva oraşe din România, mocanii săcelenii începură a găsi noi centre de desfacere a produselor lor; centre industriale de transformare a produselor economiei de vite, sau agriculturii şi centre de concentrare a produselor brute destinate exportului, deci transformării în streinătate.

Încă pe la 1840 încoace mocanii săceleni au început a se apuca unii și de negoț, mai întâi mai puțini, pe urmă mai mulți și cei mai mulți se stabilau la Brăila; mai vechi între el au fost Lacea, Trandaburu, Vlad Perlea, Toma Petcu și alți. De vr'o 30—40 de ani însă rândurile Săcelenilor negustori încep a se udeși în orașele și orașelele Munteniei și Dobrogei și prin stăruința lor au românizat în mare parte comerțul exercitat mai cu seamă de evrei și de aci și vorba: unde intră mocanul pierе jidanul.

Prin alipirea Dobrogii la România, câmpiile pusti nelucrate ale fostei provincii turcești arăteau noi perspective economice și exodul moeanilor în Dobrogea a fost atât de mare și de rodnic, încât mare parte din ceea-ce e azi provincia dela mare să datořește muncii, destoiniciei și tenacității acestor harnici păstori și apoi neîntreculi agricultori.

Deci simțul lor practic i-a mănât în vremea epidemiei funcționarismului în agricultură și negoț; e aceasta o însușire de care trebuie să se ține seamă. Această destrunchiare le-a fost impusă de împrejurări și e deci determinată mai cu seamă de factori externi și nu de atracția ce ar fi putut s'o producă alte ocupații asupra Săcelenilor. Dovadă că și astăzi, luptând cu mari greutăți, se îndeletnicesc în mare parte cu ce au deprins din părinți. Locurile de pășunat strâmtându-se mereu, pământul fiind tot mai mult cultivat, Săcelenii au fost siliți să-și imputineze rândurile de târлаși și să le îngroașe pe acelea de agricultori. Această trecere dela oierit la agricultură a fost mai bruscă, determinată în parte și de factori politici și nu a avut urmări atât de fericite ca trecerea la negoț făcută mai încet însă mai cu temei. Nu toți proprietari de pământ săceleni din câmpiile vechiului regat au fost argați ori logofeți după cum părinții lor înaintе de a fi târлаși au fost ciobani și după cum înainte de a fi negustori au fost băeți de prăvălie. E deci o ușoară eșire din legea firească a propășirii; în agricultură rizicul e mai mare ca'n economia de vite, deci simțul de prevedere trebuie să fie mai desvoltat, se cere mai precisă măsură în fapte, mai înfrânată chivernisire a celor avute și dorite și pe deasupra, harul dumnezeesc necesită o mai deasă invocare. Iată deci, de ce Săceleanul agricultor mare a dat nu de puțineori greș.

Aceste prefaceri nu slăbiră elementul săcelenesc care își mări puterea de producțiune în țara românească ospitalieră și slăbiră așezarea străveche a Românilor în Săcele, micșorând puterea numerică și economică românească a acestor sate, făcând posibilă

întărirea elementului unguresc cotropitor, oblojit sub toate formele de regimul șovinist maghiar.

Să ne'ntoarcem privirea asupra formelor ce au știut să dea României săceleni vieții lor naționale.

Părintele Radu Popea și Alecse Verzea din Satulung și învățătorul Anastase Bârsan din Turcheș, au comunicat scriitorului Gh. I. Pitiș date asupra portului românilor săceleni, anume al feciorilor și fetelor când se gâtesc de sărbătoare, la nuntă, sau când merg pe vedere și acesta din urmă le-a publicat în revista Convorbiri Literale din 1 Faur 1891. Iată ce spune:

„Feciorul se gătește cu cioareci noi, cămașe nouă, peste cămașe nouă cu zăbun și laibăr; zăbunul de lână cafenie cu mâneci, în picioare cu papuci și în cap cu pălărie și mai înainte ras de jur împrejur, pe frunte, pe după urechi și în ciafă cu părul lăsat chică. Peste mijloc, peste cămașe e încins cu șerpar, cu teaca și amnarul la brâu, iar peste șerpar cu o curelușe țântuită.

„Fata se gătește cu o rochie din materie de casă, numită androc, cu șurț, cu laibăr de mătase, apoi cu iie subțire, cu mâneci de materie fină străvezie, numita simizet și cusută cu bob de fir, ori cu fluturi. Iia se zice că e cu șenătău (pumnășei cu fir) de se'nfășură pe mână; mâneca la mână e stimtă și făcută cu pumni cu panglicuță de o strânge de mână ceva mai jos de cot. Și la gât iile sunt cusute tot cu fir cu guleraș și-i zice obinzică, ori e gulerașul cu fluturi. Iia e numai ciupag că dela brâu în jos sunt poalele, de se fac cu brăcinar și sunt ca o fustă; la ii mai bune, poalele nu se cos de ele. La gât sunt fetele cu ghisoare (monete mici în jurul gâtului) și cu ghiordan (salbă) de icușari ori și galbeni mici și cu salbă de galbeni de cei mari, cusuți pe găitan de fir; dar salbă și ghordan de galbeni de cei mici aveau numai cele mai bogate de era lăsată salba mai jos ceva, pe piept. În piept era fata cu nașfe numite și ținte; erau de argint în formă de linte, pe margini cu luminuțe și în mijloc cu lumină mare. Nașfele erau cât podul palmei și mari și aveau fetele până câte patru; două de o parte și două de altă parte în piept cusute de laibăr.

„Astăzi nașfe nu mai sunt și în loc de ele se văd la unele brâne de argint suflăte cu aur, ori paftale (copci) de argint. În urechi sunt fetele cu cercei, mai înainte cu trei picioare, acum mai mult cu câte un picior și legați pe după gât cu balț de găitan de fir și care era mai bogată cu lănișor de aur. În cap acum se piaptănă cu două coade, de le lasă pe spate, dar mai de

mult se pleptănu cu o coadă lăsată pe spate și încă mai de mult se pieptănu cu o coadă în frunte de o ducia peste cap și o împletea cu coada din ciafă. În vârful coadei le pune câte o panglică făcută de trei ori pe mână și prinsă cu bumbușcă. În picioare sunt cu papuci, iar mai de mult cu păpuci galben cu copor (călcâi înalt) și mai înainte cu cisme galbene cu crețe și cu copor. Cu cismele galbene și cu copor umblau și fetele și nevestele mai tinere: cele bătrâne umblau cu cisme negre, iar băiețele până la 14 ani cu cisme roșii cu copor și crețe. Mai înainte vreme, portul era mai altfel, că peste iie se îmbrăca cu roche fără mâneci; rochiile erau una cu laibărul și pela gât și piept cu panglici cu flori de fir de le zicea guri. Rochile erau cu câmpul negru și flori de mătase, ori cu câmpul în tot felul; roche roșie, roche de bogasin și roche galbene de mireasă, numai până se cununa, că dacă venea dela biserică o desbrăca, și o îmbrăca cu a de mătase. Înainte puneă șorț roșu de catifea roșie, la colțuri cu flori de fir. Peste rochie era cu tivilichie fără mâneci, de era la mijloc mai strimță, și de lungă până dinsus de genunche, era ca o scurteică și pe dinainte și pe după gât cu plimburi, de le zicea tanele, și erau albe ca de pisică albă. Când juca, lepăda tivilichia. Iarna era cu ghiordii de mătase cu flori și cu plimburi, cu mâneci lungi de le lua împlăscate. Umbla de mult, de mult și cu săricci albe și lungi și cu mâneci largi. Femeile se pieptănu într'o vreme cu concii ca o șea de-1 puneă în cap spre ciafă și nu se învelea peste el decât cu ștergar; când lucra îl lua, căci era greu; concii îl puneă numai Duminica și peste el era cu zăbrainic (ștergar); peste săptămână umbla cu cărpe ori cu băsmăluțe că gimbir nu era.

Astăzi din portal să celenesc de acum 40–50 de ani, n'a mai rămas aproape nimic. Chiar în portul așa după cum e descris de Gh. I. Pitiș se descopere urme burgheze, orașenești, introduse în portul săcelenesc de mocanii cari în afară de păstorit, mai umblau alții cu negusterie prin târgurile muntenești și dobrogene, din cari se'ntorceau acasă cu pânză, „materie“ și alte lucruri bătătoare la ochi, lucruri făcute mai cu seamă pentru populația cosmopolită a orașelor. Mătasa, „simizetul“ catifeaua, nu încap în costumul ce noi astăzi îl numim național; ele au fost de bună seamă introduse de mocanul săcelean negustor și aceasta o dovedește faptul că aceste podoabe orașenești se'ntroduc în portul săcelenesc numai după ce unii dintre românii săceleni au început a se aplica și la negoț.

Portul bărbătesc, simplu, așa după cum s'a păstrat până'n zilele noastre și după cum a fost în parte împrumutat și de Ciangăi, era alcătuit din stofe de casă, din dimie și pânză de casă. Astăzi portul femeesc se întemeiază pe stofe și pânze de târg, bătând mai cu seamă în cafeviu și negru; dulămile de mătase blănite precum și scurteicile se văd tot mai rar, pela zile mari; comoda și călduroasa ghebuță e tot mai mult înlocuită ca jachete și paltoane cu tăeturi poșnașe. Tineretul înlocuește cărpa cu pălăria, iar bărbați se „nemțesc“ tot mai mult. Astfel portul românilor săceleni tinde tot mai mult a se asemena cu felul de a se îmbrăca ai oricărui credincios ce-și pleacă genunchii pe lespezile vre unei sinagog din Hârlău, ori al oricărui pripășit adunat pe pământul nostru de suflul celor patru vânturi. La fel esi aiurea; Săcelenii pare a fi fost mai pripșiți. E un păcat săvârșit de fiecare din noi și tot de fiecare combătut. Realizăm cu fapta noastră și fără voia noastră scrisul vre-unei legi a tendinței de uniformizare a indivizilor și a grupurilor, încătușați de nevoile fiecărei vremi; ori ne scuturăm nepăsătorii de formele ce au dat portului nostru rânduri de strămoși, tocmai pentru că nu am creat ci am moștenit întocmiri cari alături cu altele ne determină pe noi ca nație cu rosturile noastre în mijlocul altor nații? Poate că e și una și altă.

(Va urma)

Dr V. Jinga.

Seară sentimentală.

Margareții . . . .

Se'mbracă'n straiu de sărbătoare,
și's umezi ochii tăi mai clari ca apa;
Încet, încet — cortină grea — pleoapa,
se lasă pe obrazii-ți rupți din soare.

Orbit de farul pasiunii, care
îmi varsă'n gînd splendoarea sfintei clipe,
când liniștea tresare din aripe,
te-admir pân'la pantoful din picioare

Și-mi pari o capo-d'operă de artă;
. . . . cu sănii albi, de antică baccantă
cu zâmbet de clotildă, care iartă . . . .

Svâcni o șoaptă . . . Capul blond ți-l scuturi
vrăjit te'nbrățișez ca pe o amantă
și gura ți-o topesc în lungi săruturi.

18 Ian. 1931

N. Moisiu

Risipa.

Atâția fac să curgă gârlă
Bani strânși de alții cu sudoare,
Ei n'au muncit, dar știu s'azvârlă
Nimic nu-i costă, nici nu-i doare.

Nevoile îi încârligă,
Pe mulți săraci și'n plâns i'neacă
Când glasul patimii îl strigă
Stricatul știe sa petreacă.

Chemați săracul și orfanul,
Să faceți voi cu ei risipă
Săltați-i din nevoi, iar banul
Nu-l dați plăcerilor de o clipă.

15. Febr. 1931

Nicolae Verzea

Student

Tendențele de evoluție social economică a Săcelelor

Ocupația principală într'o comună rurală o formează agricultura. Săcelele, așezate la poalele munților, are parte din teritoriu constând din teren arabil și parte din pășuni și păduri. Cu regret trebuie să constatăm că înaintașii noștrii s'au desinteresat de agricultură și astăzi aproape tot pământul cultivabil se află în mâinile populației ungurești a cărei existență este astfel asigurată.

Se pare că agricultura displace mocanilor, dar astăzi ea ar constitui un mijloc sigur de trai pentru săceleni și ar trebui luate măsuri de ajutoare a celor ce ar voi să cumpere pământ, când se prezintă ocazia. Dacă ordinoară oeritul aducea mocanilor mai mult câștig decât agricultura și astfel se puteau desinteresa de ea, astăzi lucrurile s'au schimbat și trebuie să ne adaptăm noilor împrejurări. Trebuie deci luate măsuri pentru a se opera, cu timpul, transportul pământului din mâinile posesorilor actuali în ale românilor. Căci dacă mocanii se puteau dispensa de pământ atunci când ciangăii s'au stabilit aici, astăzi suntem nevoiți să ne îndreptăm și noi spre agricultură. E greu, căci cei cari îl au îl rețiu, dar se prezintă ocazii când sunt siliți să-l vândă și atunci o bună organizare a creditului ar fi folositoare. Căci în condițiile actuale pământul îl cumpără tot ungurii cari dispune de mai multe mijloace.

Cealaltă parte a teritoriului Săcelelor anume pășunile și pădurile sunt exploatate tot de unguri, pentru că majoritatea vitelor sunt ale lor. Fenomenul este explicabil căci creșterea vitelor se integrează perfect într'o gospodărie agricolă, căreia îi aduce foloase, și viceversa. De aci urmează apoi faptul că ei sunt singurii exploataatori ai pădurilor, căci având animale au și mijloacele de transpor necesare. Iată cum aproape tot teritoriul Săcelelor aduce foloase numai concetățienilor noștrii unguri. Pe lângă acestea se

mai adaugă și lipsa de inițiativă a mocanilor în aceste domenii. Se pare că au o repulsie față de tot ce comportă o muncă fizică mai grea. Mai curând le place să se consacre speculațiilor negustorești de ocazie decât să-și alcătuiască o gospodărie serioasă. A trecut vremea când transportai 200 km. o marfă cu căruța pentru a câștiga sută la sută. S'a mutat granița de lângă noi pentru a mai putea profita de diferențele de preț și odată cu ea și tipul negustoriului săcelean care-și făcea avere de zeci mii de florini.

Negustoria de ocazie a mocanilor nu mai e rentabilă.

Nevoiți să părească ocupațiile din trecut, mocanii se proletarizează în sensul actual al cuvântului care definește situația tuturor acelor pe cari progresul noilor forme de producție îi transformă în simpli proprietari a două brațe a căror închiriere le constituie unică sursă de venit.

Trist dar adevărat. Și cel puțin dacă s'ar găsi posibilități de plasare pentru toate brațele disponibile am avea mângâierea că asistăm numai la o transformare socială, dar deocamdată aceste posibilități sunt limitate și emigrarea este inevitabilă ca și până acum. Și apoi temperamentul mocanilor nu admite transformarea lor în lucrători de fabrici decât ca o soluție provizorie în așteptarea unor vremuri mai bune iar dacă vremurile rămân aceleaș se vor îndrepta în alte părți ale țării unde spiritul lor de inițiativă este mai la largul lui. Și poate mulți se vor ferici mai bine aiurea. Dar aceasta nu ar constitui pentru Săcele nici o mângâiere. Căci dacă acești fii înstrăinați ai Săcelelor mai păstrează contactul cu locul nașterii lor celelalte generații se vor identifica cu noile împrejurări conservând doar amintirea originii lor săcelene și acestea pentru o scurtă durată. Mi s'a întâmplat adeseori cât am fost student să întâlnesc colegi cari mărturiseau că părinți s'au bunicii lor au fost dela Săcele, dar acest nume lor nu le mai evoca amintirea pământului natal.

Interesul e deci să conservăm Săcelele ca așezare geografică și aici stă toată datoria fiecărui săcelean: să se acomodeze noilor împrejurări, să caute să-și câștigă existența fără a pleca din Săcele.

Cum supuneam, suntem într'o privință în ritmul vremii: ne proletarizăm făcând un salt gigantic dela economia de oi la munca în uzină. În adevăr mai ales pentru Baci și Turcheș fenomenul este evident. E destul să te afli între orele 6—7 seara între Baci și Dârste pentru a avea impresia pe care o fac cartierele de lucrători din orașele industriale atunci când uvrierii se întorc acasă.

Este un imens bine pentru Săcele că se află în apropierea uneia din cele mai industriale regiuni ale țării cum este cea a Brașovului. Progresul fabricelor din Brașov și jur interesează de aproape Săcelele pentru că aici găesc foarte mulți dintre săceleni plasament. De altfel se pae că la stabilirea unora din ele a avut influință și ieftinitatea mâinii de lucru. Căci sunt fabrici ca cea de reparat vagoane și cea de laminat și tras metale, cari nu au găsit aici materia primă, iar în ce privește debușeul îl au în toată țara

Această regiune este admirabilă pentru plasarea industriilor atât prin efitinitatea mâinii de lucru cât și prin ușurința transporturilor, prin nivelul cultural relativ ridicat al populației și mai ales prin siguranța în caz de războiu, căci astăzi Brașovul se află în inima României. Este de prevăzut deci că datorită acestor împrejurări se vor stabili și alte industrii cari vor mări posibilitățile de plasare a săcelenilor.

Înainte de războiu mulți treceau dincolo și se stabileau pe valea Prahovei unde găseau de lucru la fabricile din comunele ce se înșirue pe această vale. Astăzi avem lângă noi o regiune industrială și numai e nevoie ca muncitorii să părăsească satele.

În general cei cari emigrează sunt aceia cari dispun de oarecari mijloace bănești pe cari vor să le fructifice aiurea căci la Săcele nu se pot valorifica, mai ales pe calea comerțului. Relativ la această chestiune am constatat că s'au înmulțit numărul negustorilor români cari au deschis prăvălii la Săcele și un cunoscut îmi spunea că acest fapt este îmbucurător și că toți cei cărora le merge rău în alte părți să revină și să procedeze la fel. Nu-și dădea seama prietenul că dacă numărul prăvăliilor se mărește nu se întâmplă tot așa cu numărul cumpărătorilor căci capacitatea de cumpărare a Săcelelor rămâne aceeași. Pentru că dacă cu o pâne saturi un om nu pot sătura zece.

Alături de fabrici avem căile ferate care încă constituie un loc bun de plasare pentru săceleni. Numărul săcelenilor întrebunțați la calea ferată s'a mărit considerabil în ultimii ani. Apoi s'au instalat la Săcele după războiu o mulțime de slujbași dela căile ferate căci găseau locuințe mai eține.

Plasarea în fabrici și calea ferată s'a accentuat așa de mult încât pot afirma fără să exagerez că 80% din populația românească din comuna mea natală Baci, își câșigă pe această cale existența. Această situație merge descrescând pentru Turcheș, Cernatu și Satulung poate fiindcă sunt mai depărtate.

Iată cece se desprinde din examinarea mai apropiată a tendințelor sociale din Săcelele românești. Nu sunt decât dibuelli timide de a găsi un nou rost mocanilor pe aceste plaiuri. N'avem o orientare precisă căci dacă o aveam de mult am fi adoptat-o. Trebuie să ne mulțumim deocamdată cu aceste paleative pe cari însăși împrejurările ni le-au servit ca singurele soluții posibile atunci când nu se pornește o acțiune colectivă.

Prof. D. Lepedeanu.

Emigrațiunea mocanilor în Dobrogea în secolul 13 lea și 14 lea.

Dacă întreprindem o călătorie prin ținutul Dobrogei întâlnim presărate sate mocănești care prezintă un deosebit interes din 2 puncte de vedere și anume: mai întâiu constatăm cu satisfacție sufletească puterea de conservare a tradițiilor noastre românești printre atâtea naționalități și credințe deosibite ce se găsesc în cuprinsul dobrogean. Apoi vedem pe mocanii la ce forță de expansiune și penetrațiune economică și culturală au ajuns prin venirea în contact cu elemente de atâtea rase distincte cu niveluri de cunoștințe diferite și sub niște împrejurări cu totul de favorabile pentru ei (mocani) ajungând datorită puterii lor de muncă titanică spiritului lor de pricepere perseverență inițiativă și mai presus de toate prin sentimentele lor naționale, un fel de laborator de experiențe etnico-sociale pentru punerea la încercare a însușirilor noastre naționale. ¹⁾

Șirul de sate mocănești se găsesc întemeiate pararel cu veciile așezări românești dealungul Dunării începând din dreptul Măcinului și până la Medgidia și Cernavoda, sate componente aproape în întregime de mocani, apoi avem satele dealungul drumului de fer Cernavodă Constanța unde mocanii sunt amestecați și cu alte naționalități elementul mocănesc fiind preponderent.

Mocanii au venit și s'au așezat în Dobrogea în sepecial în preajma Mangaliei găsind aci cel mai rodnic pământ pentru agricultură și cele mai întinse pășuni pentru vitele lor, o parte din ei îndeletnicindu-se cu oieritul alți cu agricultura și o însemnată parte cu comerțul văzând cu plăcere în Dobrogea numărul crescând al comercianților și industriașilor mocani ce imprimau o notă românească comerțului de prin orașe. Mocani Săceleni au venit după cum am menționat mai sus în cautarea unui traiu mai larg și pe care l'au găsit cu îmbelșugare. Dacă s'ar aduna cu toți la un loc s'ar putea întemeia un nou Săcele cu mult mai mare și mai bobat ca metropola de peste Carpați. ²⁾

Când și cum au venit mocanii în Dobrogea?

Dupa informațiile istorice emigrațiunile mocanilor au început încă de pe vremea lui Mircea cel Mare. In primul rând numeroa-

1) Apostol Culea. Articol revista Tribuna.

2. C. Brătescu Dobrogea număr festiv

sele revoluții țărănești din Ardeal apoi asupririle ungurești au cauzat așezarea celor mai mulți mocani în Dobrogea unde au găsit cea mai desăvârșită libertate. Din secolul 13 și 14 lea la răstimpuri până în zilele noastre s'a răvărsat în ospitaliera Dobrogeană turme întregi a le mocanilor săceleni, o parte neintorcându-se în satele natale iar majoritate stabilindu-se cu totul în Dobrogea sporindu-se astfel masa românească cu elemente mocănești viguroase și întreprinzătoare.³⁾

Sate curat mocănești întemeiate de mocanii Săceleni sunt numai acelea din județul Tulcea până în dreptul Hărșovei și anume: Casimcea (sat curat momănesc) Topolog (mocanii dela Bran) Aigăr Ahmet (mocani Săceleni amestecați cu alții) Urluia sat curat mocănesc lângă Adam-Clissi⁴⁾ Căceamac, Băltăgești, Sarai, Caramurat Tașpunar, sate de mocani Săceleni amestecate și cu alte naționalități.

Cu cât înaintăm în inima Dobrogei din spre Mare, cu atât numărul mocanilor Săceleni se diminuează. Așa îi întâlnim în satele de amestecătură Ortachioi, Bałabancea, Ac-Punar (Mircea Vodă). Dacă ne lăsăm în jos în părțile Babadagului acolo unde Bulgarii sunt concentrați în masă compactă nu rareori vom zării silueta ciobanului săcelean mânănd la pășunat pe plaiuri, oile Bulgarilor înstăriți și cum în apus de soare se revarsă peste locuințele sălașurile bulgărești, chiotele și doina noastră mocănească ca o prevalie pentru viitor.

În Deltă alături de pescarul rus găsim pe străbătătorul mocan în căutarea ierbei pentru oile sale, ei fiind primul exploatator al Deltei și pentru el neexistând limită de teritoriu.⁵⁾

Pescarul a dat bucuros mocanului peștele și strachina cu icre negre pentru mămăliga și cocoloșul de brânză mocănească.

Acest schimb de bunuri în natură (troc) a stabilit o legătură de prietenie indisolubilă între mocani și celelalte naționalități.

În vremuri defavorabile de ploi și înecuri, presimte primejdia prin semnele învățate la școala nevoii și punându-se în capul turmei sale, bietul mocan se îndreaptă pe urma porcului mistreț până ajunge la grindul de scăpare. Niciodată nu dă greș și cu mândrie îți spune aceasta.

(Va urma)

Prof. Ion I. Ghelase.

3. N. Iorga. Studii și documente.

4. Apostol Culea gazeta Transilvaniei 1881

5. Gh. Vălsan Neamul românesc 1918.

Să iubim natura.

Care dintre noi nu a avut ocazia să cutreere țara în lung și 'n lat, fie cu trenul, fie cu automobilul sau alt mijloc de locomoție, însă cari au avut fericirea să facă o excursie pe jos sau o accensiune în munți. Desigur că puțini vor răspunde.

Nu-e nici o regiune mai fermecătoare, mai plină de priveliști, decât munții. Acolo pe culmile cele mai înalte poți întâlni, pârăiașul cel mai lin, ce-și poartă apele domol la vale, unde se preface în torent, rostogolindu-se din stâncă 'n stâncă, formând cascade uriașe, unde apa vuește de-ți ia auzul. De acolo ochiul poate privi în zare până pe șesul cel mare, mai ales atunci când cerul este clar, fără ceață și nor. Tot în munți găsești numeroase chei cu pereți stâncoși înalți, deasupra cărora deabia se zărește cerul ca o linie albastră, și prin care de sute de ani, își mână apele câte un pârăiaș care roade necontenit fundul, adâncind cheia.

Pe colțuroasele stânci faci cunoștință vulturilor, singura pasăre ce-o întâlnești la aceste înălțimi, caprelor sălbatice ce te uimesc prin săriturile lor îndrăznețe ce le

fac peste prăpăstii, ciobanului rumen și frumos, care mulțumită aerului curat și tare se poate mândri cu sănătatea sa.

În dese excursiuni ce le-am făcut în diferite regiuni și mai ales în munți, am avut ocazia să întâlnesc pe crestele cele mai înalte, stâni mocănești, unde am stat de vorbă cu ciobanii, cari, după cum mi-au spus, sunt mulțumiți de viața lor dusă în creierul munților, împărțindu-și necazurile cu fluierul, din care îi zice atâtea doine și cântece.

Dacă la Săcele, dragostea de natură, adică turismul, nu a pătruns îndeajuns în sufletul mocanilor, în alte părți ale țării și mai ales în străinătate, este foarte dezvoltat, fiind o sursă de venit pentru stat.

Nu-i țară în care să nu existe „turism“ ca ceva național, încurajat și subvenționat de stat. Aproape fiecare țară își are așa zisele „parcuri naționale“ niște locuri sălbatice în munți, dar pline de frumuseți vegetale și animale. Aci trăesc ultimile exemplare din diferitele animale rari și diferiți arbori giganți. În parcurile naționale vânătoria și distrugerea arborilor, plantelor și a naturii este strict interzisă.

Numeroase cărți, reviste și broșuri ne arată foarte limpede, mișcarea turistică în străinătate. Astfel bunăoară revista „La vie d'Italia“ cu un tiraj de 180.000 de exemplare, ne dau următoarele cifre: în anul 1923 au venit în Italia 910.000 turiști; în 1924 au venit 1.060.000 turiști; în 1925 au venit 1.240.000 turiști, în 1926 au venit 1.150.000 turiști în 1927 au venit 1.074.727 turiști etc. În 1927 au venit în Italia 1.074.724 străini, iar italieni duși în străinătate au fost 285.897 în afară de cei emigrați pentru muncă. Străinii au cheltuit în Italia 2547000000 lire, iar italienii în străinătate 335000000 lire, rezultând un sold, adus mai ales de pe urma turismului, de 2212000000 lire.

Deși la Săcele cele două asociații sportive, societatea de educație fizică „Săceleana“ și clubul sportiv „Izvorul“ au prevăzut în statute ramura turismului, însă ocupate fiind de alte ramuri mai principale a foot-ball-ului și culturii nu au dat în deajuns atenția și chiar au neglijat această ramură.

De aceea trebuia să ia ființă la Săcele, o societate „Turistică“ și era pe punctul de a se întemeia aceasta, dar conduși de înțeleptele cvinte ale unui mare cărturar al Săcelelor, care a spus că mai bine o singură societate mare și bună, care să lucreze în toate târâmurile, decât multe și mici cari să lucreze un an sau doi și apoi să moară, nerealizând aproape nimic.

Nu voiu uita niciodată seara aceea catifelată în care urcam culmile Ciucașului. Eram patru. Vrajjiți de frumoasele priveliști ale naturii, când soarele își trimitea ultimele raze, sărutând vârfulurile munților, de rușinea cărei fapte se roșise anurgul, a încolțit în mintea noastră, că o astfel de societate, nu ar strica la noi.

Eram entuziasmați până'n adâncul sufletului de ceea ce proiectam și toată excursia, care a durat 3 zile, nu am vorbit decât despre noua societate, pe care o visam. Vedeam în ea o societate cu un viitor strălucit și-i vedeam progresele.

Am venit acasă, am lucrat făcându-ne statut și norme de conducere și am intrat în lăgătură cu societăți similare române și străine.

Dar veni ziua în care trebuia să-i punem adevărata bază, și care ne adus multe neajusuri din partea unor membrii, din cauza cărora nu am mai putut face nimic. Astfel a murit pentru toată lumea o societatea deabia în fașe, însă pentru noi câțiva, a continuat să existe, să facem excursiuni sub egida ei, să adunăm câți mai mulți tovarăși, și să rumegăm mai bine formele sub cari am putea să-i dăm o dezvoltare mai bună.

A trecut vara anului 1930, în cursul cărei am făcut numeroase excursiuni, cu o durată de 1—5 zile. Desigur că acei ce au avut ocazia și în acelaș timp și țaria să ia parte la excursiunile acestea, nu vor uita frumoasele zile petrecute pe Bucegi (cu toată că ne-a plouat și nins) Ciucaș, Piatra-Mare, Valea Teleajenului, Bran, Valea Azugii, etc.

Iarna ne aduse noi speranțe și directive, noi aderenți, cu toate că, unii din vechii tovarăși din zilele grele, au căutat a ne pune stavilă activității și mai ales propagandei noastre. Dar nu ne-am descurajat și la început

țul lunii Februarie 1931, am pus adevărata bază acestei asociații.

Nu am făcut o societate aparte după cum ne sfătuiau unii, ci ne-am lăsat conduși după cuvintele citate mai sus, ci o secțiune a „Casei de citire“ Biserica Veche Satulung, pentru că mulți dintre noi eram membrii și la acest locaș de cultură, pentru care nutrim aceleași sentimente de dragoste și de propășire. Poate mulți se vor întreba că de ce pe Casa de Citire B. V. din Satulung și nu am ales o altă Casa de Citire? Pentru că aceasta-ia cea mai bine organizată.

Dela această dată, zi de zi, au venit să se alătore nouă, toți acei cari au înțeles și înțeleg rostul acestei secțiuni. Dar vestea formării acestei secțiuni nu a avut răsunet numai în Satulung ci, și'n împrejurimi. Astfel au venit de s'au alăturat acestei secțiuni Tineri, Domnișoare și Domni, din Cernatu, Turcheș, Brașov, Dârste etc.

Programul acestei secțiuni prevede multe îmbunătățiri ale turismului, pe cari le va îndeplini rând pe rând, comitetul, cât și membrii secțiunii, pe cari le vom face cunoscut tuturor acelor cari iubesc natura și vor să afle, progresul nostru.

Ionel Despan.

Spicuri mărunte.

La 1500, Vladislav, regele Ungariei, ordonă ca satele cari se țineau până atunci de Castrul Branului, anume Purcăreni, Zizin, Tărlungeni, Satulung, Baci, Turcheș, Sz. Mihályfalva*) (Cernatu) etc. să fie anexate pe viitor orașului Brașov, în ce privește plata taxei regale și participarea la războiu.

(Puşcariu: *Fragmente istorice*)

*

După listele de contribuție din 1772 Românii săceleni aveau 591000 capete de oi, iar pela începutul veacului următor (1800), numărul oilor Săcelenilor era aproape îndoit.

(Babeş Ion: *Din Plainul Peleşului*)

*

În primul consiliu județean la Constanța, prezidat de Remus Oprescu, — la 1880, — figurează și doi Români săceleni: Ioan I. Blebea și Nicolae Circa (Țârcă.)

(Negulescu: *Analele Dobrogei* (1928))

*

A se ocupa cineva de mocani, este, a atinge una din chestiunile cele mai importante ale agriculturii acestei țări. Însemnează, a vorbi de veniturile cele mari pe cari le aduceau ei statului otoman.

(Ion Ionescu dela Brad)

*

Modernizarea înaintează (la Săcele), dar femeile, cu polcuțe și rochii, au păstrat încă alba legătură de cap mocănească și meșteșugul de a face cele mai bune sarmale din lume.

Iorga Nic. (1906)

*

Eu să pot, prin mocani și prin Olteni, aș lua comerțul din mâinile streinilor.

Pariano D. C.

*) Sz. Mihályfalva probabil Cernatu, după numele bisericii catolice cu patronul Arh. Mihai.

Sărbătorirea unui fiu al Săcelelor.*

La 27 și 28 Septembrie 1930 a fost sărbătorit la Galați Dl. I. G. Munteanu, fost profesor și director al școlii comerciale superioare din acel oraș, retras la pensie. Inițiativa serbării a fost luată de către absolvenții acelei școlii, seria 1905 cari, după 25 de ani dela terminarea studiilor, s'au întrunit la Galați, sosiți din diferite părți ale țării, pe unde ocupă situații frumoase în viața noastră economică.

În onoarea sărbătoritului s'a dat un grandios banquet la care, pe lângă numeroșii absolvenți din diferite serii, au participat inspectorii școlari ai circumscripției Galați, directorii și profesorii școlilor comerciale și secundare șefii instituțiilor economice și culturale, marii negustori și industriași și bancheri din primul port al țării. S'au ținut numeroase cuvântări.

Dl. Inspector șef, George Arămescu a arătat rolul important, pe care l'a jucat D-l I. G. Munteanu în învățământul nostru comercial.

Dl. Inspector I. Velichi a făcut biografia D-lui I. Munteanu: plecat dela Săcele la școlile din Brașov și apoi la Anvers, după terminarea studiilor s'a stabilit ca profesor la școala comercială din Galați, unde a funcționat neîntrerupt 44 de ani, dintre cari 25 anca

* Vezi Reista Generală de Comerți și Contabilitate, 11—12, din Decembrie 1930.

director, contribuind la formarea a numeroase serii de absolvenți de elită, cari azi ocupă locuri importante în bănci, în comerț și industrie.

Dl. C. Rădulescu, directorul Băncii Naționale Galați și fost elev al sărbătoritului, a descris activitatea D-lui I. G. Munteanu în afară de școală, la camera de comerț și celelalte instituții comerciale, și stăruința D-sale pentru plasarea absolvenților în afaceri.

Au mai vorbit în cinstea sărbătoritului D-nii Gr. Guțu fost director al liceului din Galați, G. Dumitriu, vicepreședintele camerei de comerț, T. Pălănceanu, directorul școlii comerciale elementare, Al. Zaharia, directorul școlii comerciale superiare Galați, G. Ionescu, directorul băncii naționale Cluj, G. Cotlaru, directorul universității populare Galați, N. Lenguceanu, presidentul ligei culturale Galați, At. Galan, director ministerial, A. Andrei, directorul liceului Galați, N. Velichi directorul școlii normale, St. Țenov, prof. școala comercială București, Bogza, mare comerciant, Gr. Trancu — Iași — fost ministru și G. Mihăilescu, directorul ziarului „Acțiunea.”

Tuturor le-a mulțumit Domnul profesor Munteanu.

În timpul banchetului sărbătoritul a primit telegrame de felicitare dela D-nii Arsenie Vlaicu, fost director al școlii comerciale, superioare, din Brașov, N. Panaitescu, secretar general al camerei de comerț din Galați, Iosiek mare industriaș Galaț, N. Vârgolici, director Banca centraă Cooperativă, Romulus Duțescu, mare comerciant din Hârșova, N. Butculescu, decanul corpului de experți contabili, P. Drăgănescu Brates, directorul Revistei generale de Comerț și Contabilitate, etc.

*

Cu ocazia aceasta a avut loc în palatul școalelor comerciale din Galați întrunirea absolvenților seria 1905 Absolvenții s'au așezat în bănci, în clasă. Dl. I. G. Munteanu, directorul de atunci, a făcut apelul nominal, i-a salutat și i-a felicitat pentru situațiile la cari au ajuns, dorindu-le succese nouă pe viitor. Din partea promoției au răspuns, în cuvântări însuflețite, D-nii

Ionel Șeitan, N. Voinescu și D. Ioan, toți trei directori de bancă — și Dl. Gr. Trancu Iași, fost ministru și fost elev și fost coleg al D-lui Munteanu.

Tot deodată s'a ținut o ședină festivă la societatea „Munca“ a elevilor școlii unde au cuvântat D-l profesor G. Lăzărescu presidentul societății și D-l N. Voinescu, casierul societății din 1905, iar Dl. I. G. Munteanu a prezentat raportul despre mersul societății cei de 30 de ani de existență. Apoi Dl Dr. I. Galan a conferențiat despre însemnătatea învățământului comercial și Dl. I. G. Munteanu a arătat modificările ce-ar trebui introduse în programele școlilor noastre comerciale, superioare.

La 17 Ionuare a. e. profesorii și elevii școlii comerciale superioare din Galați, le rândul lor, au sărbătorit pe Dl. I. G. Munteanu și i-au dăruit două frumoase cadouri.

*

Notăm că Dl. I. G. Munteanu este de origine săcelean. S'a născut la 1865 în comuna Baciul din părinții Gheorghe Munteanu (ctitorul bisericii și ultimul primar român din Baciul înainte de unire) și Paraschiva, născută Petcu din Turcheș. Școala Primară a făcut-o în Baciul cu dascălii Toma Brenciu și An. Bârsan La Brașov, în școala reală, a fost coleg cu D-nii Ștefan R. Butu și Stan Neagoe Butu din Satulung, cu cari se întrecea să dobândească și dobândeau toți trei la studii notele cele mai mari. Examenul de maturitate la școala comercială din Brașov l'a trecut cu mare succes în 1893, după care a plecat la Anvers, unde a urmat cu acelaș succes științele comerciale, universitare, odată cu D-l Arsenie Vlaicu, fost director al școlii comerciale din Brașov.

Insemnări vechi, dela Biserica Sf. adormiri din Satulung.

(Fragment)

1815 August 1. Adunându-ne noi mai jos iscăliți în casa dumealui Ioan Sin Cârstea Rusu am încheiat toată socoteala venitului Sf. Biserici dela începutul zidirei sale până în ziua de astăzi și s'au aflat tot beneficiul prin cutie fl. 615, 20.

Asemenea s'au făcut în curgerea vremii aceștia prin mâna Goc. (imanului) Sava în trebuinț ele sfintei Biserici și s'au aflat cheltuiți în tot fl. 611, 21.

1. Rămâne fl.	4.
2. Danie dela Ion Popia fl.	10.
3. „ „ Voicu Roșculeț fl.	10.
4. „ „ Savu „	<u>6.</u>

30. toată suma.

Insemnarea de mai sus este primul proces verbal luat la facerea socotelilor dela bis. nouă din Satulung și se află într'o condică ce are pe copertă următoarea însemnare; „Din darul și mila a tot Puternicului Dumnezeu și după nedespărțită prea sfântă troiță supt însăși patronia ocrotire și adăpostire Prea sfintei Născătoare de Dumnezeu închinat protocol al Sfintei Biserici al 2-lea din Satulung început 11 August 1812.“

E bine îngrijit, scris cu oare care îndemânare și conține mai multe date de interes local. Se descifrează anevoios, literile fiind cirilice. Sunt interesante însemnările cu veniturile depe discuri, Găsim iscăliturile tuturor celor cari „umblau cu discul“, cu nume din cele mai frumoase și mai românești ca: Mândreanu, Zorilă, Bercaru, Vu!pe, Cârstea Bătrânu, Pestrea, Rusu, Urezu, Moraru, Ovesea, Stoia, Mircan, Boncotă, Șeitan, Gologan, Sava, Colceag, *uga, Voiculeț, Popia, Roșculeț, Boroș, Vineș, Micu, Moroianu, Encica, Pârșoi, Median, Verzea, Coinăc, Jiarnea, Scutaru, Renea etc. Iată și un alt proces verbal luat cu 16 ani mai târziu, anume la 22 Nov. 1831. (acum o sută de ani).

„Cu prilejul amădașului Sf. Biserici al 2-lea din Satulung prin candidație s'au ales Gociman al Sf. Biserici dumealui Stan Găitan, fiind față Domnul Inspector (indescifrabil) și obștea. Căruia (gociman) s'au încredințat lada Sf-tei biserici cu această condiție ca lada să aibă 3 Kei dintre care una să fie la parohul locului, una la juratul cel mai bătrân Voicu Roșculeț și al 3a să fie la numitul gociman însă această a 3a Keie să fie deosebite (indescifr. și banii bisericii cu sfârșitul a fiecă lună să să adune din

discuri și să bage în ladă cu știrea acestora și fără de știrea parohului și a celorlalți jurați dintre care al mai puțin nefiind toți de față trebuie să fie trei sau patru; să nu să facă nici o cheltuielă almintrilea nu se va primi în socoteala bisericii, mai încolo Domnia sa Gocimanul va fi dator a se purta cu cinste și cu omenie spre pilda cea bună de obște. 2: Incât este pentru tragerea clopotelor la morți s'au hotărât ca pentru oamenii cei săraci care n'au cu ce plăti să se tragă de pomană clopotul cel micară pentru oamenii cari vor să plătească a să trage toate clopotele după obicei să fie datori a plăti fl. 2, cr. 30 înainte de a trage clopotele și apoi să să tragă după obicei. Această slujba a o implini între scoaterea banilor și tragerea clopetelor să fie dator . . . . .

Par Diacon Ioan Martinovici ca dascăl normalicesc; a lua asupra sa și la socoteala bisericii a-și da seamă pentru câți săraci au tras clopotul și pentru câți în plata mai sus numită la socoteala bisericii dintre cari bani a 3-a parte va avea a primi pentru oste-neală așșderea și școala să lasă sub grija numitului diacon, pe lângă obicinuita plată dela părinții prunci or. 3: Tot cu acest prilej s'au hotărât a fi jurați tot aceia cari au fost și mai înainte adecă: Stan Găitan, gociman; Ioan Popia vicegociman; Voicu Roșculeț, Neagoe Popia, Ioan Rusu, Marin Gologan, Ioan Șeitan, Iordache Pârșoi, Radu Moroianu, Ioan Gologan, Urs Șeitan, Stan Encica, Radu Mazăre. Dintre care inspector școlar s'a ales dumnealui Voicu Roșculeț, care-i mai bătrân între frați, căruia i s'au încredințat și o Keie dela lada cu banii Sf. Biserici, a căruia datorie va fi se să vizităluiească școala și lipsele ce se vor găsi fără nici o părtinire, încunoștința sufletului, a le arăta inaintea (ind,) Protopop, spre a îndrepta hibebe care vor fi ca să nu să împedece procopsirea prin (indeseifr) neamului omenesc din Parohia aceasta a bisericii a 2-a din Satulung. Aceste toate s'au hotărât la această Sf. Biserică și pe vremea viitoare a să urma.

Satulung 22 Nov. 1831. (urmează iscăliturile)

A. S. M.

Folklor.

N'are nici un june fire
 Să mi se facă mie mire
 Că i-aș da cămașe subțire
 Ca toți de ea să se mire
 Și din casă nu l'ași scoate
 Măcar de ș-ar da toate coate.
 Mă'nsurai fără plăcere
 Vai de păcatele mele
 Lu ai troantă de prin lume
 Să-mi adueă banii spume.

*

Dinții'n gură-i stau cunună
 Ca parii dela grădină
 Și măsele nu-s de loc;
 Fără șapte, nu sunt opt.

Ana Bellu 87 ani.

Aleo, ce nătărau ...
 Nici cu ăsta n'o duc eu
 Că mănâncă nespălat,
 Și se culcă ne'ncinut

*

Bate'n loc să crească soc,
 Pă d'ălături busioc
 Pântre e'le, vinețele
 C'ășa-i place mândrii mele.

Paraschiva Stroe 79 ani

Ecouri

La 8 Februarie Banca Populară Săceleana din Satulung Săcelele a ținut a 6-a adunare generală ordinară în sala Gimnaziului de băieți din loc. Despre rostul ei în Săcelele noastre oropsite este de prisos să mai insistăm. Ideia înființării acestei bănci a fost poate un fapt cam îndresneț, stința fiind mentalitatea aceloră în mijlocul cărora inițiatorii ei trebuiau să pună o cărămidă solidă pentru propășirea economică a Săcelelor. A fost o faptă frumoasă și românească, izvorâtă numai din dragostea pentru binele mocanilor săceleni. Intemeiată la 21 Februarie 1925 cu un capital vărsat de 24170 și având 62 de membrii, banca populară a progresat an cu an, aducând reale foloase populației locale. Dar despre foloasele și mai ales scopurile frumoase pe care inițiatorii și conducătorii acestei instituții cooperatiste le au în programul de lucru, vom avea poate ocazie să vorbim mai pe larg într'un viitor număr al revistei. Reproducem de data aceasta câteva rânduri din cuvântul introductiv care însoțește a 6-a convocare a adunării generale :

„Năzuința spre mai bine e în firea lucrurilor și în sbuciumul de fiecare zi al oamenilor.

Uneori, oricât de mari ar fi râvna pentru mai bine, oamenii și stările lor dau înapoi. Așa s'a'ntâmplat cu noi, cu Săceleții. Dar dacă am ajuns mai rău, apoi nu bocirea ne va'npinge înainte ci numai cercetarea amănunțită a cauzelor, pătrunderea — pe cât o-menește e cu putință — a taineleor zilelor de mâine, și munca organizată. Facând și una și alta, să nu așezăm trecutul împotriva viitorului; peste ce a fost, în felul cum a fost, nu vom mai da niciodată.

Mai întâi, ca să avem trebuie să producem. Ori noi, la Săcelele producem azi prea puțin.

E drept că nu lenevim, dar nu avem destule isvoare temeinice de câștig; suntem unii muncitori, alții negustori, funcționari, cărăuși și tot mai puțini economi de vite. Prin urmare, cea mai mulți facem treabă de mijlocitori ori servim la la întreprinderile altora. Ori spre a ne fi bine, trebuie să avem întreprinderile noastre.

Și cari anume? Iată: ateliere de țesut postavuri și pentru lucruri de mână, exploatarea de păduri, cărăușie mecanică, brutării, crescătorii de păsări, oierit în mari tovarășii și cu produse de mâna întâi și altele.

Câte unul singur, sau în mănunchiuri de puțini oameni, nu am putea face mare lucru. Numai întovărășirea, *cooperafia*, este salvarea noastră, singura noastră nădejde; se poate spune, fără exagerare, că cine nu se va întovărăși va fi vai și amar de el.“

Iată și sporul băncii populare :

Anul	membrii	Capital social vărsat	Depuneri spre fruct.	Depunători
1925	129	119085	98583	17
1931	410	931395	1947180	174

Anul	Fond de rezervă	Imprumut. acordate	Numărul imprumutărilor	Beneficiul net
1925	2551	113500	14	7534
1931	83430	3097551	243	166478

În anul 1930 s'a luat la împrumuturi dobândă de 17 la sută pe an; la depuneri spre fructificare s'au dat dobânzi de 9, 10 și 11 la sută.

Reuniunea Femeilor Române din Săcele a ținut la 15 Februarie a. e. adunarea generală. Societate tânără, întemeiată de abia la 22 Febr. 1930, va avea de jucat un rol destul de frumos în promovarea industriei casnice săcelenești, având concursul și sprijinul Băncii pop. Săceleana 'ntemeierea ambelor fiind meritul aceleiași persoane *Dr. Victor Jinga*. Este un semn îmbucurător grija pe care, elementele de valoare ale Săcelilor, o poartă tuturor problemelor cari ar putea aduce o îmbunătățire vieții românești pe aceste meleaguri.

Pe lângă Casa de Citire Biserica Veche Satu-hung Brașov a luat ființă în ziua de 8 Februarie 1931, o nouă secțiune, intitulată secțiunea turistică „Turisții“ oțera unor tineri, care va avea un viitor strălucit. Această secțiune lucrează aparte de celalalte secțiuni, strângând și manipulând fondurile singură și având un comitet aparte compus din *D-nul Dr Ovidiu Popovici* președinte de onoare, *D-nul Ionel Despan* președinte, *D-ra Lenuța Băzărea* secretară, *D-nul Aldica Bratu* cashier, *D-nul Gh. Rosculeț* econom, *D-nul Eremia Pița*, *D-nii Fl. Până* și *D-tru Marinescu* cenzorii. Urăm noii secțiuni viață lungă și propășire.

Monumentul eroilor Săceleni, opera regretatului

sculptor Mătauanu, este înălțat în piața Cernatu. Un ostaș chipeș cu privirea hotărâtă, cu o mână încleștată pe armă, cu celalaltă ridicând triumfător stindardul țării și strivind sub picioro . . . tinichea simbolul vitregei stăpâniri. Inaugurarea acestei statui va avea loc în luna Mai a. c. la ziua Eroilor.

*

Instalare de preot In ziua de 15 Martie a avut loc instalarea tânărului preot *Silvestru Garcea* la parohia Cernatu Săcele. După obiceiul poporeniilor călări și îmbrăcați în frumoasele costume mocănești au întâmpinat pe preotul Garcea, care venea însoțit de părintele protopop Blaga, în comuna Dârste de unde au pornit cu toți pâună la Cernatu unde a avut loc instalarea oficială. Dorim tânărului preot Garcea, viață lungă și rodnică pe ogorul apostolatului.

*

Știri mărunte

-- Pentru anul 1931 am fost nevoiți a majora abonamentul la revista dela 80 la 100 lei.

-- Dorind a închina întregul număr al revistei pe Mai și Iunie evenimentului desvelirii monumentului eroilor Săceleni, rugăm pe toți aceia cari ar dori să colaboreze pentru acest număr să ne trimită până la 10 Mai manuscrisele. Intru cât vom scoate revista cu un număr mai mare de pagini rugăm pe toți cei cari ar dori să aibă acest număr (5—6) pe hârtie velină, să ne anuțe pentru a putea satisface toate cererile.

De asemenea rugăm pe toți cari au fotografii de-ale eroilor Săceleni să ne trimită câte un exemplar, însoțit de câteva date și cu numele scris citet pentru a le putea reproduce, în limita posibilităților materiale. Fotografiile se se vor resitui. Cei ce doresc a fi reproduse fotografii mai mari, o pot face în schimbul sumei de lei 100 plătiți înainte.

I. D.

Bibliografie. S'a primit la redacție.

Reviste

- Boabe de grâu An II No. 1. (1931)
 Tribuna cooperăției Ardelene An II No. 1—2 (1931)
 Scrisul nostru An II No. 11—12.
 Rămurele An I No. 7.
 Catedra An. IV. No. 7—8 (1931)

Ziare.

- Țara de mâine An I No. 1 Cluj.
 Marea noastră An V, Constanța
 Cuvânt moldovenesc An VI Chișinău
 Sămănătorul An VII Reghin
 Ardealul An X Brașov
 Conștiința Națională An VI Craiova
 Curierul muncii An III R. Vâlcea
 Vuetul Oltului An I R. Vâlcea
 Tribuna An. IV. Călărași.
 Cuvântul liber An. III. Sibiu.

Cărți

- Al. Vasilescu Lascar ; „Cu barda“ epigrame și poezii 1930.

*

Poșta redacției.

A. Cojocaru Ploești este rugat pentru ultima oară a ne trimite chitanțierul No 3 cu eventualele sume încasate. Și aceasta pentru a nu fi nevoiți a proceda pe alte căi.

Nic. Moisiu Turcheș. Primit poeziile dintre care una o publicăm în numărul de față. Așteptăm și alte lucrări.

Gh. Ghia Loco Cu regrete, dar materialul trimis nu-i publicabil.

I. Munteanu Galați. Vă mulțumim pentru materialul trimis și suntem în așteptarea altor articole.

D. N. Lepedeanu. Baia de Criș Așteptăm . . . . să sosească.

Abonații pe 1931.

Bacu Ambrosie	București
Bertianu Vasile	București
Boianovici Art.	București
Brânzea Ioan subloc.	Sculeni
„Casa de Citire“ Biserica Veche	Satulung
Ciocoiu V.	București
Colceag R. prof. pens.	Satulung
Drăgoiu Ioan	Monaville U. S. A.
Dragoș Par. înv.	Satulung
Lascu Aurel	București
Mărăscu Nic.	București
Miron Coriolan	București
Munteanu G. I. prof.	Galați
Munteanu N. cont.	Turcheș
Panțu Mircea	București
Panțu Tr.	București
Pavelescu V.	București
Pimen I. P. S. S. mitropolit	Iași
Popovici Af.	București
Popovici Virgi prof.	Satulung
Ruptureanu C.	București
Șerbănescu N.	București
Ștefănescu Gh.	București
Theodorescu N.	București
Vlad Vasile	Satulung

(Va urma)

Au mai subvenționat revista:

Ministerul de justiție . . .	4000 lei:
I. P. S. S. Pimen mitropolit Iași	400 lei:
Dl. A. Boldur director . . .	120 lei:

Nu uitați a achita abonamentul

Confectionați-vă costumele
la croitoria

GH. MĂSARU

SATULUNG

Soș. Reg. Ferdinand

Jud. BRAȘOV

unde se lucrează după ultimele
modele din sezonul de primă-
vară 1931.

Vizitați cinematograful
„**Victoria**“ Cernatu
unde se rulează cele mai noi
filme sonore și vorbite. Extras
din program: 12-13-14 Aprilie
Patru draci film vorbit.
18-19 Aprilie Cilly, film colorat, vor-
bit englez. 25-26 Aprilie Flota zbu-
rătoare. 2-3 Mai Painea noastră.
4-10 Mai Cadetul Marinar. 16-17
Mai Sunt un ucigas. 23-24 Mai Stu-
denții dansatorii.

Citiți și răspândiți
revista

Viața Săceleană

Vizitați magazinul

Ioan Gh. Vlad

Satulung Soș. Reg. Ferdinand, jud. Brașov.

Cel mai bine asortat în articole de coloniale, vopsetărie, mă-
runțisuri, sticlărie și porțelanuri. — Deviza magazinului.

„Vânzarea multă cu câștig puțin.“

Incercați și vă veți convinge.

Domniei-Sale

Dr. Biblioteca „Astra”

T. p. Șoimii Carpaților Brașov

Brașov
Str. _____